

Источники и литература

1. Пивоваров С. Э., Тарасевич Л. С., Майзель А. И. Международный менеджмент. - 3-е изд. - СПб.: Питер, 2005. – 624 с.
2. Пивоваров С.Э. Сравнительный менеджмент. – СПб.: Питер, 2006. – 368 с.
3. Льюис Р. Деловые культуры в международном бизнесе. М.: Дело, 1999. - 440 с.
4. Мясоедов С. П. Основы кросс-культурного менеджмента: Как вести бизнес с представителями других стран и культур. – М.: Дело, 2003. – 312 с.
5. Наумов А. Хофстидово измерение России (влияние национальной культуры на управление бизнесом) // Менеджмент, 1996, № 3. – С. 70-103.
6. Симонова Л. М., Строровский Л. Е. Кросс-культурные взаимодействия в международном предпринимательстве. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 260 с.
7. Холден Н. Дж. Кросс-культурный менеджмент. Концепция когнитивного менеджмента. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 216 с.

Белоусов Я.І.**РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КОНТРОЛЮ В УХВАЛЕННІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Постановка проблеми. Контроль в управлінні підприємством є важливою функцією, реалізація якої надає змогу отримати кількісну та якісну оцінку та облікувати результати діяльності підприємства. У контролі виділяють два напрями: контроль за виконанням робіт, які встановлені планом, та заходи щодо корегування значних відхилень від встановленого плану. Так, контроль на підприємстві дає змогу контролювати виробництво і розподіл продуктів, використання трудових, матеріальних, грошових ресурсів.

Основними інструментами, що реалізують функцію контролю в управлінні підприємством, є спостереження, перевірка діяльності, облік та аналіз.

У залежності від того, які об'єкти або процеси контролюються, за який період та у якому масштабі, існують різні види контролю. Саме за результатами контролю різних видів приймаються або корегуються управлінські рішення. Тому контроль виконує значну роль в управлінні. Він виступає як елемент зворотного зв'язку, оскільки за даними контролю раніш прийняті управлінські рішення частіше за все корегуються. Тому контроль має бути своєчасним.

Одним з видів контролю є фінансовий. Він є всеохоплюючим, оскільки за допомогою певних методів та прийомів надає змогу комплексно оцінити результати діяльності підприємства. Необхідність фінансового контролю зумовлена дією економічних законів, а також участю підприємства у товарно-грошових відносинах. Фінансовий контроль є не тільки завершальною стадією управління фінансами; водночас він є необхідною умовою ефективності управління фінансовими відносинами в цілому. Фінансовий контроль забезпечує інтереси держави, регіонів і підприємств та сприяє охороні прав громадян. Він є одним із видів фінансової діяльності щодо перевірки застосування встановлених законодавством методів контрольної діяльності, законності та раціональності дій суб'єктів господарювання в процесі утворення, розподілу й використанню грошових фондів.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам фінансового контролю присвячені праці відомих зарубіжних спеціалістів Е.Б. Аткинсона, Дж. Бюкенена, П. Самуельсона, Б. Левалуа, Д. Дуброу, Д. Шерінга. Вивченням питань основ фінансового контролю займаються вітчизняні вчені-економісти, які зробили вклад у розробку теорії і практики фінансового контролю, серед них М.Т. Білуха, В.П. Вишневецький, В.Д. Базилевич, В.І. Кравченко, Л.І. Костирко, В.М. Опарін, Н.І. Рубан, М.В. Федосов, І.А. Белобжецький, М. Воронін, І. Стефанюк, В.Г. Мельничук, А.В. Шаповалов, Н.І. Хімичева, П.С. Пацюрківський та інші. Проте на сьогодні питання організації фінансового контролю в Україні потребує проведення подальших наукових досліджень.

Дотепер, навіть в українському законодавстві, не існує дефініції „фінансовий контроль”, не встановлено його систему, не визначено головного органу з фінансового контролю. Описані лише загальні положення щодо проведення контрольних заходів. Правова розгалуженість впливає з того, що питання фінансового контролю в Україні регулюється великою кількістю нормативних актів, а також з того факту, що досі не прийнято єдиного нормативного акта з фінансового контролю. Крім законів і постанов уряду слід брати до уваги акти контрольних органів – контрольно-ревізійного управління, Рахункової палати, Державного казначейства, Національного банку України, акти податкових та інших органів. Усе це призводить до плутанини, дублювання функцій, перекладання відповідальності, збільшення навантаження на підприємства – об'єкти контролю та інших колізійних питань [3]. Не існує також єдиного підходу щодо класифікації фінансового контролю; вона проводиться за різними ознаками (критеріями).

Отже, **метою статті** є розгляд ролі та значення контролю в ухваленні управлінських рішень на прикладі фінансового контролю шляхом визначення його сутності, побудови класифікації видів, форм і методів проведення.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий контроль – це вид контролю, що базується на використанні контрольної функції фінансів і таких вартісних економічних категорій як госпрозрахунок, кредит, дохід, ціна, собівартість і т.д. [1] В процесі фінансового контролю здійснюється перевірка виконання господарських

і фінансових планів-прогнозів, дотримання режиму економії, стану збереження власності, раціональності і ефективності використання засобів, які є на підприємстві.

Основними завданнями фінансового контролю є перевірка виконання планів-прогнозів господарської діяльності; виконання завдань по доходах, витратах, приросту і використанню власних оборотних коштів; витрати коштів і матеріальних засобів в межах, встановлених фінансовими планами-прогнозами і кошторисами з максимальною економією і ефективністю; стану розрахунків з фінансовими органами, банками, дебіторами і кредиторами, витрати фонду заробітної плати [4]. Фінансовий контроль зводиться до виконання таких завдань: виявлення результатів і якості роботи підприємства, сприяння підприємству при усуненні недоліків в господарсько-фінансовій діяльності. Головним у фінансовому контролі є не виявлення, фіксування порушень, незаконних витрат коштів і безгосподарності, а попередження, запобігання.

Виділяють внутрівідомчий і внутрігосподарський фінансовий контроль [5]. Внутрівідомчий фінансовий контроль здійснюють контрольно-ревізійні управління, фінансові відділи й інші служби вищестоящих організацій. Вони перевіряють законність фінансово-господарських операцій; постановку і якість ведення бухгалтерського обліку, виявляють факти безгосподарності. Внутрігосподарський контроль має організовуватися кожним підприємством і здійснюється керівниками і функціональними відділами і службами – бухгалтерією, плановим та фінансовим відділом.

Фінансовий контроль за діяльністю підприємства з позиції часу здійснюється в трьох формах: попередній; поточний; подальший [1]. Попередній фінансовий контроль передуює витратам коштів і матеріальних цінностей і здійснюється на стадії розгляду проектів фінансових планів-прогнозів, кошторисів, договорів, угод, а також грошових, розрахункових і товарних документів з метою недопущення неекономічних і нецільових витрат коштів. У ході поточного (оперативного) фінансового контролю здійснюється спостереження кожного дня за ходом фінансово-господарської діяльності і виконанням фінансового плану-прогнозу. Базується цей контроль на аналізі оперативних даних бухгалтерського обліку і звітності, поточної оперативної звітності, оперативному спостереженні. Подальший фінансовий контроль здійснюється після операцій шляхом перевірки даних звітів. Головне завдання такого контролю – викрити причини виявлених недоліків і вжити заходів, щоб не допустити їх надалі.

Класифікація фінансового контролю можлива за декількома ознаками – видами, формами і методами здійснення. Узагальнюючи використані теоретичні джерела [1,2,4,5,7], наведемо одну із класифікацій видів, форм та методів фінансового контролю (рис. 1).

Класифікація фінансового контролю можлива і за іншими ознаками. За суб'єктами, що здійснюють фінансовий контроль, його можна поділити на зовнішній (контроль спеціально уповноважених державних органів, що є вищими стосовно об'єкта, що перевіряється, або незалежних від нього органів контролю) та внутрішній (контроль усередині підприємства силами управлінських підрозділів, зокрема, бухгалтерією). Загальновідомою є також інша класифікація: за органами, що здійснюють фінансовий контроль, він поділяється на державний, незалежний (або аудиторський) контроль і контроль власника.

Державний контроль в Україні згідно з чинним законодавством здійснюють за необхідності та в межах своєї компетенції різноманітні органи державної влади України та підвідомчі їм організації, а також різні служби та інспекції [6]. Незалежний (або аудиторський) контроль здійснюють аудитори (аудиторські фірми) за договорами з державними та приватними підприємствами, перевіряючи достовірність звітних даних, балансів і водночас надаючи консультаційні послуги з питань обліку, фінансів. Такий контроль призначено здебільшого для об'єктів приватного сектора економіки. Контроль власника можна поділити на галузевий і внутрішньогосподарський. Під галузевий контроль підпадають підприємства, що підпорядковані міністерствам або державним комітетам. Саме міністерства або державні комітети контролюють виконання планових завдань із виробничої та фінансово-господарської діяльності. Внутрішньогосподарський контроль здійснюють власники підприємств, їх бухгалтерська служба.

Перелік видів фінансового контролю не є вичерпним, його можна продовжити за багатьма критеріями.

Форми контрольної діяльності (ревізії та перевірки) вирізняються особливими методиками, які є індивідуальними для кожного контрольного органу, вони регулюються спеціальними нормативними актами, що їх видає відповідний орган своїм структурним підрозділам. Що ж до загальних положень, то їх також можна класифікувати: розрізняють планові й позапланові перевірки (планові перевірки здійснюються згідно із затвердженим планом із передчасним (згідно з чинним законодавством – за 10 днів) попередженням, позапланові – лише за наявності передбачених законом підстав та без попередження); виїзні (тобто на місці розташування об'єкта, що перевіряється) та безвиїзні.

Висновки. Аналіз економічної літератури, присвяченої проблемам фінансового контролю, дозволив дійти висновку про важливість фінансового контролю. Виходячи з виду контролю, визначаються його суб'єкти, предмет і характер контрольної діяльності. Форми і методи контролю можуть бути загальними для всіх або декількох видів контролю і тому не можуть служити видовими ознаками контролю. Саме за суб'єктивною ознакою слід визначати вид контролю. Використання всієї сукупності видів, форм і методів контролю у їхній тісній взаємодії має надзвичайно велике значення для ефективного функціонування системи фінансового контролю у цілому.

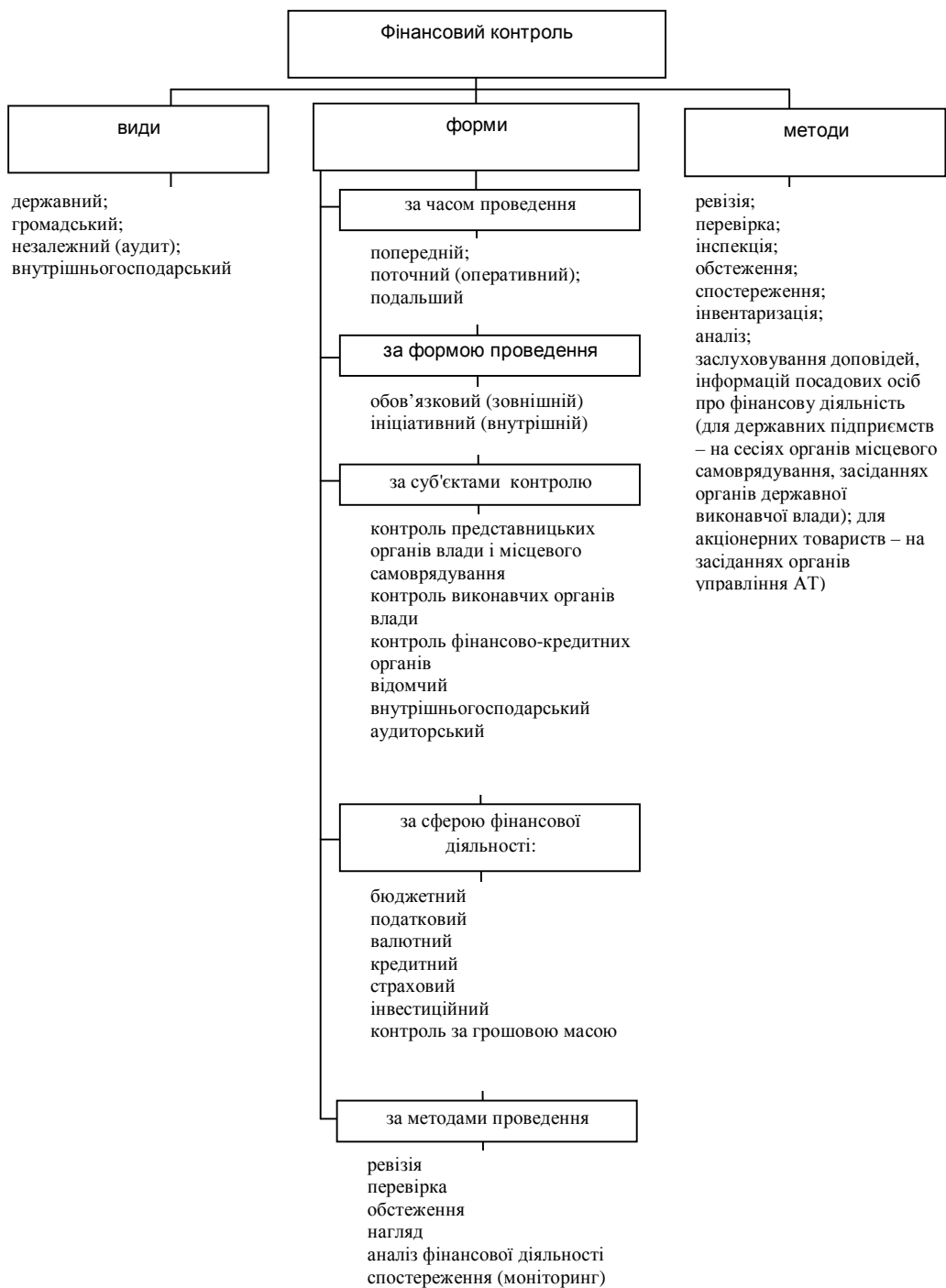

Рис. 1. Класифікація видів, форм та методів фінансового контролю

Джерела та література

1. Бандурка О.М., Коробов М.Я. Фінансова діяльність підприємства. – К.: Либідь, 1998. – 312 с.
2. Костирко Л.А. Стратегія фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта: методологія і організація: Монографія. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2002. – 560 с.
3. Капачева Л.М., Лях М.С. Фінансове право: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 248 с.
4. Кириленко О.П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): Навч. посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 178 с.
5. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
6. Фінансове право України. Загальна частина: Навч. посібник / За заг. ред. В.П. Нагребельного. – Суми: Університетська книга, 2004. – 320 с.
7. Борисенко М. В., Кулинич І. Ю. Напрями удосконалення засад фінансового контролю. 2008 р. [//http://www conc_sed.htm](http://www.conc_sed.htm)